

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
14/00024-24

Vår dato
31.10.2014

Høringsvar- Utdanning og forskning i spesialpedagogikk - veien videre

Fellesorganisasjonen FO er et fag- og profesjonsforbund som organiserer nærmere 27 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av våre medlemmer arbeider med barn og unge i ulike deler av velferdsstaten, inkludert barnehage, grunnskole og videregående skoler. Eksempler på hva profesjonene gjør innenfor opplæringssektoren er forebyggende arbeid i skolemiljøet, oppfølging av enkeltelever og barn i barnehage på bakgrunn av sakkyndig vurdering/enkeltvedtak, veiledning i tverrfaglige, ambulante team og med koordinering av hjelpetiltak rundt elever og barn i barnehagen, samt i arbeid med frafallsproblematikk i videregående.

FO vil innledningsvis berømme ekspertgruppa for en grundig rapport, samtidig som vi ønsker å knytte noen kommentarer til enkelte forslag.

Barnevernspedagogene, sosionomer og vernepleierne arbeider med mange av de samme barna som spesialpedagogene. En del av innholdet i de spesialpedagogiske utdanningsløpene sammenfaller med disse profesjonenes grunnutdanninger. I tillegg har mange 60 studiepoeng innenfor spesialpedagogikk, og bør kunne ha undervisningsstillinger på lik linje med lærere når behovet til eleven tilsier det. FO mener derfor at vi på like linje med barnehagelærer- og lærerutdanningen burde vært trukket med i ekspertgruppas arbeid, for å kunne bidra med avklaringer og avgrensninger særlig inn mot det psykososiale perspektivet.

Generelt vurderer FO at barnehage, skole og videregående opplæring bør være tverrfaglig sammensatt. En del barnehager og skoler er dette i dag, men det er fordi ledelsen ved virksomhetene har vurdert det som viktig og har prioritert det. Det mangler en nasjonal og systematisk innsats og tydelighet, og vi har blant annet overfor Kunnskapsdepartementet tydeliggjort behovet for at lovverket regulerer barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres kompetansebidrag i opplæringssektoren. Dette for å sikre et reelt tverrfaglig kompetansemiljø.

Spesialpedagogens rolle er derimot avklart og definert inn i skolen. Når vi tillater oss å kommentere ekspertgruppas anbefalinger, så er det fordi vi mener at en må se de ulike profesjonenes bidrag i en sammenheng, til beste for barn og ungdom.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Forebygging, tidlig innsats og breddekompetanse

FO mener ekspertgruppas anbefalinger og vurderinger har vesentlige mangler når det gjelder beskrivelsen av forebyggende arbeid, tidlig innsats og breddekompetanse. Vi synes rapporten har et for individualistisk perspektiv ved at det fokuseres for mye på individuelle problemer hos barnet, og for lite på faktorer i omgivelsene som forårsaker problemer. Synet på barns utfordringer og muligheter har mye å si både for innsatsen som settes inn, og for resultatet av innsatsen og må være et anliggende for alle aktører i opplæringssektoren.

Rapporten slår innledningsvis fast at 1 av 4 elever i ordinær skole har vansker med å delta aktivt i ordinær opplæring. Det er et svært høyt tall og forklaringene rapporten i hovedsak gir, er knyttet til ulike kognitive vansker. Vi mener det må søkes bredere på mulige forklaringer, og at andre forklaringsvariabler kan dreie seg om forhold i hjemmet, som omsorgssvikt, vold og/eller overgrep, fattigdom og mobbing. For eksempel viser nye tall fra SSB at det i 2012 var 78.200 barn som levde i fattigdom og elevundersøkelsen 2012 fra Utdanningsdirektoratet viser at mobbing i skolen omfatter mellom 6- 10 % av alle elever. Dette er forhold FO mener i høyeste grad påvirker et barns læringsmiljø, og som spesialpedagogene også må legge til grunn i sitt arbeid.

Ekspertgruppa lister opp ulike tema innenfor forebygging, og nevner blant annet utviklings- og læringspsykologi og grunnleggende skrive- og leseopplæring. Sosiale faktorer som kan være årsak til barnets læringsproblemer, blir ikke tematisert. FO mener derfor at breddekompetansen som beskrives, og som i all hovedsak omhandler kognitive problemer, ikke svarer på utfordringene som elevene har. Utover temaet «kulturkompetanse» omhandles ikke forhold som ligger i det psykososiale læringsmiljøet rundt barnet. Hvis ekspertgruppa mener at «kultur kompetanse» ivaretar dette, burde dette vært utdypet.

Vold og overgrep mot barn

FO synes det er en stor svakhet at rapporten ikke tar for seg den alvorlige problematikken knyttet til kompetansebehov når det gjelder omsorgssvikt, vold og overgrep. Det samme gjelder kompetansebehovene knyttet til meldeplikt til barnevernet. Skoler og barnehager møter alle barn hver dag, og det er derfor svært viktig at de har god kunnskap og gode systemer for å ivareta sitt ansvar. Redd Barna viser til at antall anmeldelser av vold mot barn har gått fra 81 tilfeller i 2006 til 1 791 i fjor. Så langt i år er det kommet inn 1138 anmeldelser, samtidig antar Redd Barna at det her er mye underreporteringen. Antall barn som lever med vold er derfor antakeligvis mye høyere. For å avdekke vold og overgrep og å sette inn riktige tiltak, mener FO at det trengs annen kompetanse og andre løsninger enn det ekspertgruppa beskriver. Vi mener at alle ansatte-, også spesialpedagoger- i skole og barnehage, må ha kunnskap om tegn på omsorgssvikt som mishandling, overgrep, rus og psykiske lidelser hos foreldre. De må også ha kompetanse og trening i å snakke med barn om disse vanskelige områdene. Dette mener vi derfor bør inn i en spesialpedagogutdanning.

Videre mener vi rapporten burde vise til føringene som ligger i strategien «Barndommen kommer ikke i reprise. Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014–2017)». Her blir barnehagenes og skolenes tydelige ansvar når det gjelder forebygging av avdekking av vold og seksuelle overgrep, trukket fram.

Samarbeid med helse- og sosialfaglig utdanninger

FO synes rapporten i for liten grad orienterer seg mot aktuelle politiske og faglige føringer innenfor tilgrensende fagområder. Det påpekes at spesialpedagogikken skal gi en komplementær og ikke overlappende kompetanse til helse- og sosialfaglige utdanninger. Men for at spesialpedagogisk kunnskap skal være relevant, er det en forutsetning at man evner å

orientere seg utover sitt eget fagfelt når det gjelder viktige samfunnsmessige utfordringer for å gi barn trygge oppvekstforhold, god helse og livskvalitet.

FO mener derfor det er viktig med en del felles basiskunnskap. Vi stiller spørsmål ved at Meld. St.13, Utdanning for velferd (2011-2012) – og arbeidet som er iverksatt som oppfølging av Stortingsmeldingen ikke nevnes i rapporten. Dette gjelder for eksempel spesialpedagogikkens plass i Tverrprofesjonell samarbeidslæring (TPS). Det er jo heller ikke målsetningen at de profesjonene som vil omfattes av TPS skal få overlappende kompetanse. I Stortingsmelding 13 beskrives TPS som følger:

TPS er en læringsform der studenter fra ulike profesjonsutdanninger lærer sammen og får innsikt i andres kompetanse og dermed også bedre forståelse av sin egen. Rolleforståelse og evne til samhandling er sentrale mål. (Meld. St.13 (2011-2012) 9.1.2 Tverrprofesjonell samarbeidslæring)

Vi savner en grundigere faglig vurdering av om spesialpedagogikken ville hatt nytte av å være en del av faglige fellesskapet knyttet til andre profesjoner som jobber med samme målgrupper.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Inger Karseth
Fagkonsulent